

Aanbeveling [CM/Rec\(2015\)3](#)

van het Comité van Ministers aan de lidstaten

over de toegang van jongeren^[1] uit probleemwijken tot sociale rechten

(Goedgekeurd door het Comité van Ministers op 21 januari 2015 op de 1217e vergadering van de afgevaardigden van de ministers)

Het Comité van Ministers, overeenkomstig de bepalingen van artikel 15.b van de statuten van de Raad van Europa,

Overwegend dat het de bedoeling is van de Raad van Europa om meer eenheid te scheppen tussen zijn leden, in het bijzonder door een jeugdbeleid te promoten dat gestoeld is op gemeenschappelijke beginselen;

Gelet op het Europees Sociaal Handvest, opengesteld voor ondertekening in 1961 (ETS nr. 35) en herzien in 1996 (ETS nr. 163), (hierna 'het Europees Sociaal Handvest' genoemd), en in het bijzonder artikel 1 (Recht op arbeid), artikel 7 (Recht van kinderen en jeugdige personen op bescherming), artikel 9 (Recht op beroepskeuzevoorlichting), artikel 10 (Recht op vakopleiding), artikel 11 (Recht op bescherming van de gezondheid), artikel 15 (Recht van mindervaliden op zelfstandigheid, sociale integratie en deelname aan de samenleving), artikel 17 (Recht van kinderen en volwassenen op een sociale, wettelijke en economische bescherming), artikel 19 (Recht van migrerende werknemers en hun gezinnen op bescherming en bijstand), artikel 21 (Recht op informatie en overleg), artikel 30 (Recht op bescherming tegen armoede en sociale uitsluiting) en artikel 31 (Recht op huisvesting), alsook de relevante conclusies en beslissingen van het Europees Comité voor Sociale Rechten en de rapporten van het Gouvernementeel Comité;

Herinnerend aan resolutie [CM/Res\(2008\)23](#) van het Comité van Ministers over het jeugdbeleid van de Raad van Europa;

Herinnerend aan de volgende aanbevelingen van het Comité van Ministers aan de lidstaten:

- Aanbeveling [Rec\(2003\)8](#) over de bevordering en erkenning van niet-formeel leren van jongeren;
- Aanbeveling [Rec\(2003\)19](#) over de verbetering van de toegang tot sociale rechten;
- Aanbeveling [Rec\(2004\)13](#) over de deelname van jongeren in het lokale en regionale leven;
- Aanbeveling [Rec\(2006\)5](#) over het Actieplan van de Raad van Europa ter bevordering van de rechten en de volledige participatie van personen met een beperking in de maatschappij: naar een betere kwaliteit van leven voor personen met een beperking in Europa 2006-2015;
- Aanbeveling [CM/Rec\(2007\)13](#) over gendermainstreaming in het onderwijs;

- Aanbeveling [CM/Rec\(2010\)7](#) over het Handvest van de Raad van Europa inzake onderwijs op het gebied van democratisch burgerschap en mensenrechten;

- Aanbeveling [CM/Rec\(2011\)12](#) over kinderrechten en kind- en gezinsvriendelijke sociale dienstverlening;

- Aanbeveling [CM/Rec\(2011\)14](#) over de participatie van personen met een beperking in het politieke en openbare leven;

Herinnerend aan de aanbevelingen van de Parlementaire Vergadering 1437 (2000) over 'Non-formal education' en 1978 (2011) over 'Towards a European framework convention on youth rights', alsook de antwoorden erop die door het Comité van Ministers werden goedgekeurd;

Herinnerend aan het Herzien Europees Handvest over de deelname van jongeren in het lokale en regionale leven en Resolutie 319 (2010) over de integratie van jongeren uit probleemwijken van het Congres van Lokale en Regionale Overheden van de Raad van Europa;

Gelet bovendien op:

- de Slotverklaring die werd goedgekeurd door de 5e Conferentie van Europese ministers verantwoordelijk voor de jeugd (Boekarest, 27-29 april 1998), en in het bijzonder de verwijzingen naar jongerenparticipatie en actief burgerschap, niet-formeel leren, maatschappelijke integratie en sociale cohesie;

- de Slotverklaring die werd goedgekeurd door de 6e Conferentie van Europese ministers verantwoordelijk voor de jeugd (Thessaloniki, 7-9 november 2002), en in het bijzonder de verwijzingen naar de toegang van jongeren, met name jongeren uit achtergestelde groepen, tot informatie die hen aanbelangt, om de ontwikkeling aan te moedigen van een nationaal jeugdbeleid op basis van algemene gemeenschappelijke beginselen, waarbij jongeren en hun organisaties zoveel mogelijk bij de opstelling van dit beleid worden betrokken;

- de Verklaring en het Actieplan die werden goedgekeurd tijdens de 3e top van staats- en regeringsleiders van de Raad van Europa (Warschau, 16-17 mei 2005) en die stelden dat de Raad van Europa zijn unieke positie op het gebied van jeugdzaken verder zou ontwikkelen;

- de verklaring 'Making gender equality a reality' van mei 2009, waarin het Comité van Ministers de lidstaten aanspoorde om zich volledig in te zetten voor het overbruggen van de kloof tussen gelijkheid *de jure* en gelijkheid *de facto* aan de hand van doeltreffende gendermainstreaming;

- de Verklaring van Straatsburg over de Roma die op 20 oktober 2010 werd goedgekeurd door het Comité van Ministers ([CM\(2010\)133](#)), en waarin de lidstaten van de Raad van Europa overeenkwamen om antidiscriminatiewetgeving goed te keuren en uit te voeren, in het bijzonder op het gebied van werkgelegenheid, toegang tot de rechter en de levering van

goederen en diensten, inclusief toegang tot huisvesting en belangrijke openbare diensten, zoals gezondheidszorg en onderwijs;

- de Verklaring die werd goedgekeurd tijdens de 8e Conferentie van Europese ministers verantwoordelijk voor de jeugd, en de Agenda 2020 - Programma voor de toekomst van het jeugdbeleid van de Raad van Europa;

- Algemene Beleidsaanbeveling nr. 13 (CRI(2011)37) van de Europese Commissie tegen Racisme en Intolerantie (ECRI) over de bestrijding van zigeunerhaat en discriminatie tegen Roma;

Gezien het werk dat de jeugdsector van de Raad van Europa heeft verricht om mensenrechten, sociale inclusie en actieve participatie van jongeren te stimuleren, in het bijzonder via het project 'Enter!' dat sinds 2009 wordt uitgevoerd;

Onderstrepnd dat toegang tot kwaliteitsvol onderwijs, duurzame werkgelegenheid, behoorlijke levensomstandigheden, adequaat vervoer, gezondheidszorg, technologie en kansen voor sociale, culturele en economische participatie een voorwaarde is voor de inclusie en het actieve burgerschap van alle jongeren;

Zich ervan bewust zijnd dat jongeren uit probleemwijken, en in het bijzonder jongeren die in armoede leven, in hun overgang naar volledige zelfstandigheid en volwassenheid kwetsbaarder zijn voor allerlei risico's, waaronder een slechte lichamelijke en geestelijke gezondheid, drugmisbruik, zelfbeschadiging, geweld, discriminatie en uitsluiting;

Erkennend dat veel jongeren uit probleemwijken gemotiveerd zijn om bij te dragen aan de verbetering van hun eigen situatie en die van hun gemeenschappen; en erkennend welke positieve rol zij en hun organisaties kunnen spelen voor sociale cohesie;

Denkend aan de aanhoudende demografische veranderingen in heel Europa en de migratieproblemen waarbij ook jongeren betrokken zijn;

Bezorgd over de voortdurende verslechtering van de sociale situatie en de levenskansen van jongeren tegen de achtergrond van de Europese economische crisis,

1. Beveelt de overheden van de lidstaten aan om een duurzaam, op feiten gebaseerd overheidsbeleid te ontwikkelen en uit te voeren, dat rekening houdt met de specifieke situaties en behoeften van jongeren uit probleemwijken. Dit beleid moet gericht zijn op het voorkomen en uitroeien van armoede, discriminatie, geweld en uitsluiting waarmee dergelijke jongeren worden geconfronteerd, door inspanningen te leveren om:

a. de levensomstandigheden van jongeren uit probleemwijken te verbeteren door toegankelijke, betaalbare en op jongeren afgestemde openbare diensten aan te bieden, en door andere maatregelen te nemen op het gebied van onderwijs en opleiding, werkgelegenheid en tewerkstelling, gezondheid, huisvesting, voorlichting en adviesverstrekking, sport, vrije tijd en cultuur;

- b. concrete maatregelen te nemen om in de richting te werken van de afschaffing van de segregatie en het isolement die probleemwijken negatief beïnvloeden, ongeacht hun locatie;
- c. zinvolle kansen en programma's te stimuleren voor overleg en participatie van jongeren uit probleemwijken in alle aangelegenheden die verband houden met de planning en het beheer van hun leefomgeving;
- d. concrete maatregelen te nemen om alle jongeren in staat te stellen hun actieve rol in de samenleving zonder discriminatie te vervullen;
- e. de rol van niet-formeel leren en jeugdwerk te erkennen, alsook degenen die hiervoor zorgen, met name jeugdwerkers en jongerenorganisaties, voor de preventie van discriminatie, geweld en uitsluiting en de bevordering van actief burgerschap in probleemwijken, en ondersteuning te bieden voor hun ontwikkeling;
- f. genderbewuste benaderingen te ontwikkelen voor de uitwerking van een jeugdbeleid in probleemwijken, en ondersteuning te bieden voor de capaciteitsopbouw en gelijke participatie van jonge vrouwen en jonge mannen;

2. Beveelt de overheden van de lidstaten aan om bij het formuleren en uitvoeren van beleidslijnen en programma's rekening te houden met de in de bijlage bij deze aanbeveling voorgestelde maatregelen, en de lokale en regionale overheden aan te moedigen om hetzelfde te doen;

3. Beveelt overheden verantwoordelijk voor de jeugd in de lidstaten aan om ervoor zorgen dat deze aanbeveling, inclusief de bijlage, wordt vertaald en zo breed mogelijk wordt verspreid, in het bijzonder onder jongeren die op jongeren afgestemde communicatiemiddelen gebruiken;

4. Verzoekt de secretaris-generaal van de Raad van Europa om deze aanbeveling onder de aandacht te brengen van de overheden van de staten die partij zijn bij het Europees Cultureel Verdrag (ETS nr. 18) en geen lid zijn van de Raad van Europa.

Bijlage bij Aanbeveling [CM/Rec\(2015\)3](#)

Voorgestelde maatregelen voor toegang tot sociale rechten voor jongeren uit probleemwijken

In deze bijlage wordt een aantal maatregelen voorgesteld die door lokale, regionale of nationale overheden kunnen worden genomen binnen hun respectieve bevoegdheden en met inachtneming van de nationale realiteit. Deze maatregelen werden ontwikkeld op basis van ervaringen met jeugdwerk 'op het terrein' via het project 'Enter!' dat sinds 2009 wordt uitgevoerd door de jeugdsector van de Raad van Europa met intersectorale partners. Ze zijn gebaseerd op de realiteit van het leven van de jongeren uit probleemwijken en ervaringen die werden gerapporteerd door jeugdwerkers, beleidsmakers, onderzoekers en alle stakeholders in de jeugdsector van de Raad van Europa. De maatregelen bieden een kader waarbinnen verantwoordelijke overheidsinstanties, van het nationale tot het lokale niveau, zich een beeld kunnen vormen van hun inspanningen om jongeren te ondersteunen die problemen ervaren om toegang te verkrijgen tot hun sociale rechten, en in het bijzonder jongeren uit probleemwijken.

Hoewel ze nuttig zijn voor alle jongeren om toegang te krijgen tot sociale rechten, kunnen deze voorstellen een grotere impact hebben op jongeren in probleemwijken, aangezien zij het grootste risico lopen om geweld, uitsluiting en discriminatie te ervaren.

De voor de jeugd verantwoordelijke overheden van de lidstaten worden aangemoedigd om deze aanbeveling en de voorstellen ervan te verspreiden en uit te voeren, onder meer door ze op te nemen in het nationale jeugd- en sociale beleid, de lokale en regionale overheden hierover te informeren en hen te ondersteunen bij de uitvoering, en sectoroverschrijdende partnerschappen en partnerschappen tussen instanties aan te gaan met betrekking tot de toegang van jongeren tot sociale rechten. Vertegenwoordigers van jongeren, in het bijzonder van jongeren die het meest betrokken zijn, moeten worden betrokken bij overleg- en besluitvormingsprocessen in verband met de aanbeveling.

De respectieve overheden worden aangemoedigd om deel te nemen aan de opvolging, registratie en evaluatie van de vooruitgang van de initiatieven op het gebied van jeugd- en sociaal beleid die uit deze aanbeveling voortvloeien, en daarbij een interdisciplinaire benadering te hanteren door bewijs te verzamelen van de behoeften van jongeren uit zoveel mogelijk relevante bronnen, door er een zo breed mogelijk scala aan sociale partners bij te betrekken, en door ervoor te zorgen dat degenen die het meest betrokken zijn (zoals jongeren in probleemwijken, jeugdwerk- en jongerenorganisaties die hen ondersteunen) als gelijkwaardige partners bij dergelijke inspanningen worden betrokken. De realiteit van jongeren die in probleemwijken wonen, die zo vaak worden gekenmerkt door meervoudige discriminatie, rechteloosheid en marginalisering, moet altijd centraal staan.

A. De levensomstandigheden verbeteren van jongeren in probleemwijken

i. Onderwijs en opleiding

Jongeren in probleemwijken ervaren een breed scala aan hindernissen die ervoor zorgen dat ze niet ten volle profiteren van het recht op onderwijs, alsook problemen om hun onderwijspotentieel te benutten, gaande van een gebrek aan fysieke toegang tot onderwijsinstellingen en slechte kwaliteit van het onderwijs tot schooluitval. De volgende maatregelen helpen jongeren die in probleemwijken wonen om toegang te krijgen tot hun recht op onderwijs:

- investeren in onderwijs en opleiding voor probleemwijken, van de kleuterschool tot het hoger onderwijs;
- genderbewuste en andere vormen van begunstigdebewuste budgettering uitvoeren, om gelijkwaardige toegang tot en gelijkwaardig genot van leermiddelen te stimuleren;
- onderwijsprogramma's actualiseren om ze relevanter te maken voor de behoeften van jongeren met betrekking tot hun inzetbaarheid en de uitdagingen waarmee jongeren op de arbeidsmarkt worden geconfronteerd;
- vakopleiding aantrekkelijker en relevanter maken voor jongeren die niet gewend zijn aan academische methodes;

- de status en erkenning van en de middelen voor beroepskeuzevoorlichting in het schoolsysteem verbeteren;
- extra ondersteuning verlenen (om boeken, kleding, maaltijden enz. te kopen) aan diegenen voor wie de kosten in verband met de participatie in het onderwijs bovenop het schoolgeld onbetaalbaar zijn, om ervoor te zorgen dat de toegang tot het onderwijs niet afhankelijk is van financiële middelen van individuen en hun families;
- mechanismen creëren waarmee scholen en onderwijzend personeel leer- en sociale problemen en culturele of andere barrières voor het succesvol afronden van de opleiding zo vroeg mogelijk kunnen beoordelen en identificeren, en specifieke maatregelen kunnen nemen om te voorkomen dat studenten het onderwijs vroegtijdig verlaten;
- hoogwaardige kansen op het gebied van 'tweedekansonderwijs' aanbieden aan jongeren die het onderwijs vroegtijdig hebben verlaten, waaronder programma's op het gebied van niet-formeel leren en mobiliteitsprogramma's om het zelfvertrouwen en ondernemerschap te doen toenemen, en werkgerelateerde opleiding voor het verwerven van vaardigheden en kwalificaties;
- de ontwikkeling van niet-formele onderwijspartnerschappen tussen scholen, jeugdwerkers en onafhankelijke jongerenorganisaties stimuleren als onderdeel van een holistische strategie voor een leven lang leren, waarbij de behoeften van de leerlingen en hun actieve participatie centraal staan;
- onderwijs voor democratisch burgerschap en onderwijs op het gebied van mensenrechten opnemen in schoolprogramma's, in het bijzonder op het niveau van het basisonderwijs en het lager secundair onderwijs, en partnerschappen tot stand brengen tussen leraars en jeugdwerkers voor wederzijdse ondersteuning bij de realisatie van hun doelstellingen;
- specifieke maatregelen nemen door middel van bemiddelingsactiviteiten, onder meer om ervoor te zorgen dat scholen veilig zijn en vrij zijn van pestgedrag, alle uitingen van vooringenomenheid, discriminatie, segregatie en seksuele intimidatie, en alle vormen van geweld;
- uitgebreide gezondheids-, voedings- en seksuele voorlichting en informatie voor jongeren stimuleren, om hen te ondersteunen bij het nemen van gefundeerde beslissingen;
- participerende schoolgemeenschappen ontwikkelen aan de hand van mechanismen die door studenten gekozen vertegenwoordigers betrekken bij besluitvormingsprocessen op scholen;
- lerarenopleidingsprogramma's aanpassen aan de uitdagingen van het werken met jongeren uit probleemwijken aan de hand van de opname van nieuwe inhoud (zoals maatschappelijke problemen, sociale identiteit en bezorgdheden van jongeren) en nieuwe benaderingen (bijvoorbeeld intercultureel, gendergelijkheid en bemiddeling), en door partnerschappen tot stand te brengen tussen professionals die dicht bij jongeren in de wijken staan (zoals jeugdwerkers), en relevante opleidingsprogramma's;

- mobiliteit voor leerlingen stimuleren en vergemakkelijken tussen verschillende leersectoren, met andere woorden tussen de school en programma's voor niet-formeel leren, aan de hand van specifieke maatregelen zoals de mogelijke erkenning en certificering van kennis die wordt verworven via niet-formeel en informeel leren;

- bij de ontwikkeling van onderwijsstrategieën en -beleidslijnen rekening houden met de bijzondere omstandigheden en barrières die de toegang tot onderwijs bemoeilijken voor jongeren van wie het gezin een nomadische levensstijl heeft, die tijdelijk gemigreerd zijn (bijvoorbeeld arbeidsmigratie) of die de status van vluchteling of asielzoeker hebben.

ii. Werkgelegenheid en tewerkstelling

Jongeren die in probleemwijken wonen, worden geconfronteerd met ernstige problemen bij hun overgang naar het beroepsleven, waaronder een gebrek aan kwalificaties, weinig zelfvertrouwen, stigma of discriminatie, en ervaren op de arbeidsmarkt vaak preciaire werkomstandigheden. Deze problemen worden verergerd door het feit dat de wijken waarin ze wonen, vaak niet centraal gelegen, geïsoleerd en gesegregeerd zijn. De volgende maatregelen zijn doeltreffend om de overgang van jongeren uit probleemwijken naar duurzaam en veilig werk te vergemakkelijken:

- leercontract-, opleidings- en beroepsopleidingsprogramma's aanpassen zodat ze inclusief zijn, gekoppeld zijn aan werkgelegenheidskansen en duidelijk omschreven vooruitgangsmogelijkheden bieden;

- alle nodige inspanningen leveren (in het bijzonder door middel van wetgeving) om ervoor te zorgen dat leercontracten passend worden vergoed, zodat het leercontract een haalbare optie is voor jongeren uit probleemwijken;

- ervoor zorgen (in het bijzonder door middel van wetgeving) dat stages een veilige en wettelijke vorm van werkgelegenheid zijn, alsook een reëel toegangspunt tot de arbeidsmarkt voor jongeren die aan het begin van hun loopbaan staan. Werkgevers bij het proces betrekken kan voor betere resultaten zorgen;

- bestaande benaderingen op het gebied van voorlichting en loopbaanbegeleiding voor jongeren verbeteren en nieuwe benaderingen op dat gebied ontwikkelen, rekening houdend met de specifieke hindernissen die jongeren uit probleemwijken ervaren bij het zoeken naar en het krijgen van beroepsopleidingskansen, leercontracten en later werk;

- de toegang vergemakkelijken tot werkgerelateerde leermogelijkheden in zowel de openbare als de privésector voor jongeren uit probleemwijken, onder meer aan de hand van partnerschappen tussen relevante sociale partners;

- verantwoordelijke overheden (lokale overheden, onderwijsinstellingen enz.) aanmoedigen om samen te werken met andere sociale partners (lokale bedrijven, grote bedrijven, vakbonden, kamers van koophandel) om werkervaringsprogramma's te ontwikkelen voor jongeren die moeite hebben om dergelijke ervaring op te doen zonder extra ondersteuning;

- onderzoeken hoe haalbaar het is om een 'jongerengarantie' te creëren en uit te voeren, inclusief nagaan welke maatregelen er nodig zijn om ervoor te zorgen dat geen enkele jongere langer dan vier maanden geen onderwijs, opleiding of werk heeft;
- ervaring die werd opgedaan aan de hand van niet-formeel leren en gemeenschapswerk erkennen als relevante werkervaring voor de arbeidsmarkt. Hiervoor moeten de relevante sociale partners (onderwijs- en opleidingsaanbieders, werkgevers en hun verenigingen, jongerenorganisaties, jeugdwerkaanbieders enz.) goede praktijken uitwisselen;
- investeren in de verbetering van de toegang van het publiek tot informatietechnologieën via bestaande openbare diensten (jeugdcentra, openbare bibliotheken, mediacentra, jongereninformatie- en adviescentra enz.);
- loopbaanbegeleiding en ondersteunende maatregelen voor werkzoekende jongeren opnemen in de programma's van openbare jeugdwerk- en gemeenschapswerkaanbieders en instellingen voor formeel onderwijs (workshops rond het zoeken naar informatie over werk, het schrijven van een cv, interviewtechnieken enz.);
- de toegang van jongeren vergemakkelijken tot programma's voor microfinanciering en coöperatieve financiering, en daarbij de voorwaarden voor ondernemerschap en maatschappelijk verantwoord ondernemen door jongeren verbeteren;
- door middel van relevante belastingvoordelen en andere vormen van financiële steun stakeholders uit de privésector, in het bijzonder lokale bedrijven, stimuleren om kwaliteitsvolle tewerkstelling aan te bieden;
- investeren in betaalbare openbare kinderopvangfaciliteiten die kunnen worden afgestemd op de werkuren, om de toegang van jonge ouders tot de arbeidsmarkt te vergemakkelijken;
- openbare en particuliere stakeholders stimuleren om maatregelen te nemen om de problemen aan te pakken waarmee jonge gezinnen worden geconfronteerd bij het harmoniseren van hun werk en gezinsleven (regelingen voor vaderschapsverlof, flexibele werktijden, kinderopvangfaciliteiten enz.);
- bij de ontwikkeling van werkgelegenheidsstrategieën en -beleidslijnen rekening houden met de specifieke barrières voor jongeren die de arbeidsmarkt willen betreden.

iii. Huisvesting

Jongeren die in probleemwijken wonen, ervaren ernstige hindernissen voor zelfstandig wonen, waaronder de aanschaf van een fatsoenlijke, betaalbare en veilige woning. Omdat ze actief worden gediscrimineerd op de particuliere markt en vaak geen toegang hebben tot sociale huisvesting, lopen ze het risico dakloos te worden of in slechte levensomstandigheden terecht te komen die schadelijk zijn voor hun gezondheid en welzijn, en voorkomen dat ze naar school blijven gaan of hun werk behouden. De volgende maatregelen zijn doeltreffend gebleken om jongeren te helpen toegang te krijgen tot huisvesting:

- verantwoordelijke overheden aanmoedigen om maatregelen te nemen om de toegang van jongeren uit probleemwijken tot toereikende, betaalbare huisvesting te verbeteren;
- bij de planning en uitvoering van huisvestingsstrategieën actief rekening houden met de speciale huisvestingsbehoeften van de meest kwetsbare groepen, waaronder jongeren die het risico lopen dakloos te worden of al dakloos zijn, jonge gezinnen, jongeren in het algemeen, en in het bijzonder jongeren die tot minderheden behoren, en slachtoffers van huiselijk geweld, door de mogelijkheid te overwegen om hen te betrekken bij de besluitvorming;
- procedures vereenvoudigen voor het verkrijgen van huisvestingshulp aan de hand van een intensieve coördinatie tussen openbare huisvestingsmaatschappijen en andere relevante sociale diensten;
- de verspreiding vergemakkelijken van actuele informatie over beschikbare huisvesting en huisvestingshulp door middel van relevante, op jongeren afgestemde communicatiemiddelen en bestaande openbare infrastructuur benutten zoals jongereninformatiecentra en jeugdwerklocaties;
- de bevoegde overheden aanmoedigen en helpen om 'markten voor gemengde huisvesting' te ontwikkelen, die het volledige scala aan en de volledige verscheidenheid van huisvestingsvormen aanbieden, van sociale huisvesting tot particuliere huurwoningen die aangepast zijn aan de behoeften van jongeren die een zelfstandig leven beginnen;
- verantwoordelijke overheden ondersteunen bij de uitvoering van 'programma's voor gemengde huisvesting', om de interne diversiteit van lokale gemeenschappen te waarborgen en segregatie en gettovorming te voorkomen;
- mechanismen invoeren om ervoor te zorgen dat minimumnormen op het gebied van veiligheid, gezondheid en hygiëne op de markt voor gemengde huisvesting (particulier en openbaar) worden nageleefd, waaronder het nemen van maatregelen om de niet-naleving van dergelijke normen onder de aandacht te brengen van de relevante overheden (controles ter plaatse, klachtenregelingen) in samenwerking met instellingen voor consumentenbescherming of andere relevante instellingen. Informatie over dergelijke normen en mechanismen moet breed worden verspreid met behulp van op jongeren afgestemde communicatiemiddelen;
- 'woonwagenlocaties' voorzien, met toegang tot schoon water, elektriciteit en goede sanitaire voorzieningen, voor gebruik door Traveller-gemeenschappen, aangevuld met relevante bemiddelingsondersteuning indien dergelijke initiatieven op weerstand van de bevolking zouden stuiten.

iv. Gezondheid

Jongeren die in probleemwijken wonen, zijn kwetsbaarder voor specifieke gezondheidsrisico's en hebben minder kans om toegang te krijgen tot en gebruik te maken van hoogwaardige gezondheidsdiensten voor preventie en zorg. De volgende benaderingen

bleken goed te werken bij het ondersteunen van jongeren die moeilijkheden ervaren bij het uitoefenen van hun recht op gezondheid:

- de toegang vergemakkelijken van jongeren uit probleemwijken tot gratis hoogwaardige gezondheidszorg aan de hand van op jongeren afgestemde gezondheids- en sociale diensten en gezondheidsinformatie via op jongeren afgestemde communicatiemiddelen (in het bijzonder sociale media op het internet);

- bijzondere aandacht besteden aan de gezondheidsbehoeften van bijzonder kwetsbare groepen jongeren die te maken hebben met meerdere vormen van uitsluiting (waaronder jonge Roma en migrantenvrouwen, jongeren met een slechte geestelijke gezondheid, jongeren met een beperking, jongeren met hiv enz.);

- culturele belemmeringen, vooroordelen of andere barrières aanpakken die de toegang van jongeren belemmeren, waaronder taalbarrières tussen patiënten en medische professionals, door middel van passende maatregelen (bijvoorbeeld tolken voorzien, interculturele bemiddeling enz.), indien nodig;

- investeren in de ontwikkeling en uitvoering van gezondheidsprogramma's voor jongeren en crisisbegeleidingsdiensten door middel van onderwijs-, bewustmakings- en ondersteuningsprogramma's voor een gezonde en verantwoorde levensstijl (in het bijzonder het aanpakken van drugmisbruik, verslaving, seksuele en reproductieve gezondheid, vroege, ongeplande of crisiszwangerschappen, geestelijke gezondheid, sport, voeding, gezins- en werkperspectieven en algemeen welzijn) via bestaande openbare jeugdwerk-, onderwijs- en gemeenschapsinstellingen. Jeugdwerkers, maatschappelijk werkers en verpleegkundigen kunnen doeltreffend worden betrokken bij het promoten en bijwerken van dergelijke programma's in probleemwijken;

- programma's opzetten om artsen, verpleegkundigen en gezondheidswerkers binnen de gemeenschap aan te moedigen om hun bekwaamheid op gebieden zoals interculturele aspecten van relaties tussen patiënten en artsen, genderbewustheid, terughoudendheid om medische problemen te bespreken, op jongeren afgestemde benaderingen in de gezondheidszorg enz. bij te werken door middel van een verscheidenheid van maatregelen (waaronder mogelijkheden om een leven lang te leren, de uitwisseling van praktijken en deskundigheid met andere professionals die in probleemwijken werken enz.);

- gezondheidsstrategieën uitwerken, rekening houdend met de behoeften van de betrokken jongeren, door jongeren en jeugdwerkers uit probleemwijken rechtstreeks te betrekken bij ontwikkelings- en besluitvormingsprocessen;

- sport stimuleren als een manier om een gezonde levensstijl te behouden en om toekomstige gezondheidsproblemen te voorkomen, binnen en buiten de school, met maatregelen om te zorgen voor volledige en gelijkwaardige toegang tot openbare sportvoorzieningen, waaronder investeringen in de voorziening of verbetering ervan.

v. Voorlichting en adviesverstrekking

Jongeren die in probleemwijken wonen, hebben beperkte toegang tot voorlichting en adviesverstrekking vanwege hun locatie en gebrek aan middelen. Ze behoren echter tot diegenen die dergelijke diensten het meest nodig hebben. De volgende benaderingen verbeteren de toegang tot voorlichting en adviesverstrekking voor deze jongeren:

- investeren in het verbeteren van en, waar deze niet bestaan, nadenken over de haalbaarheid van het creëren van uitgebreide en volledig toegankelijke jongereninformatiesystemen die actuele en op jongeren afgestemde informatie verstrekken over, *inter alia*, sociale rechten, burger- en sociale participatie en internationale mobiliteit, en daarbij ten volle gebruikmaken van nieuwe informatie- en communicatietechnologieën (ICT's);

- opleiding over interculturele gevoeligheid en genderbewustheid aanbieden aan begeleidingspersoneel en andere professionals die rechtstreeks met jongeren werken;

- op jongeren afgestemde voorlichtings- en adviesverstrekkingdiensten ter beschikking stellen via bestaande gemeenschapsinfrastructuur in de wijk (gezondheidscentra, jeugdcentra, scholen, jongerenorganisaties enz.);

- maatregelen nemen om de kwaliteit en doeltreffendheid van voorlichtings- en adviesverstrekkingdiensten voor jongeren op te volgen en te waarborgen op basis van erkende normen.

vi. Sport, vrije tijd en cultuur

Sport, vrije tijd en cultuur zijn in toenemende mate basisvoorzieningen geworden in heel Europa, maar om er toegang toe te krijgen zijn vaak aanzienlijke financiële uitgaven nodig die jongeren uit probleemwijken zich niet kunnen veroorloven. Andere barrières, zoals een beperkt bewustzijn, een laag niveau van voorlichting, de fysieke afstand of de slechte toegankelijkheid, bemoeilijken verder de toegang van jongeren tot sport, vrije tijd en cultuur, die paradoxaal genoeg worden erkend als uitstekende kanalen voor participatie en actief burgerschap. De volgende maatregelen zijn nuttig gebleken bij het verbeteren van de toegang tot cultuur, vrije tijd en sport bij jongeren uit probleemwijken:

- probleemwijken uitrusten met volledig toegankelijke en betaalbare sport- en recreatiefaciliteiten, en reeds bestaande faciliteiten verbeteren, met de volledige participatie van de gemeenschappen waarop de keuze betrekking heeft;

- strategieën voor gemeenschapsontwikkeling en -participatie integreren, om de bestaande voorzieningen (jeugdwerk, onderwijs, gemeenschapsdiensten, voorlichtings- en adviesverstrekkingdiensten, culturele instellingen enz.) zo goed mogelijk te gebruiken;

- het potentieel van zowel sport als cultuur erkennen om actieve jongerenparticipatie en actief burgerschap, sociale cohesie, inclusie en welzijn te stimuleren, en deze een vooraanstaandere plaats te geven in programma's voor gemeenschapsontwikkeling;

- de specifieke problemen erkennen waarmee jongeren kunnen worden geconfronteerd wanneer zij proberen deel te nemen aan sport, jeugdwerk en andere activiteiten buiten de controle van hun gezin, en genderbewuste en cultureel gevoelige maatregelen nemen om de toegang tot en betrokkenheid van jongeren van beide geslachten bij dergelijke activiteiten te waarborgen;

- de toegankelijkheid en betaalbaarheid verbeteren van culturele opportuniteiten, waaronder theater, concerten of tentoonstellingen voor jongeren uit probleemwijken;

- jongeren uit probleemwijken ondersteunen en kansen bieden om actief bij te dragen aan de verbetering van hun gemeenschappen door doeltreffend gebruik te maken van hun talenten en culturele creativiteit.

B. Komaf maken met segregatie en sociale inclusie stimuleren

Jongeren die in probleemwijken wonen, ervaren vaak isolement en segregatie, hetzij door opzet, hetzij door onachtzaamheid. Dit zorgt ervoor dat ze verder worden gestigmatiseerd en nog meer worden gediscrimineerd wanneer ze zich buiten hun wijk wagen, wat vaak resulteert in een vicieuze cirkel van uitsluiting en het gevoel van gevangen te zitten. De volgende maatregelen zijn doeltreffend bij het stimuleren van sociale inclusie, omdat ze de oorzaken en symptomen van segregatie en isolement aanpakken:

- erkennen dat alle jongeren gelijkwaardige toegang tot openbare voorzieningen zouden moeten hebben. Investeren in comfortabele en betaalbare vervoersdiensten, wanneer de toegang tot essentiële openbare diensten (waaronder postkantoren, gemeenschapscentra, jeugdwerkcentra, arbeidsbureaus en informatie- en communicatietechnologieën) niet kan worden gewaarborgd door de verantwoordelijke overheden;

- de hand uitreiken naar de meest geïsoleerde en rechteloze jongeren in niet centraal gelegen en gesegregeerde, achtergestelde gemeenschappen met voorlichting, niet-formeel leren en andere mogelijkheden voor participatie, bijvoorbeeld via 'mobiel jeugdwerk';

- tegemoetkomen aan de specifieke behoeften van gesegregeerde en geïsoleerde, achtergestelde gemeenschappen door middel van samenwerking tussen sectoren en overheidsniveaus, en strategieën voor de verbetering van de gemeenschap ontwikkelen met rechtstreekse betrokkenheid van jongeren uit de betrokken gemeenschappen.

C. Zinvolle participatiemogelijkheden stimuleren bij de planning en het beheer van hun leefomgeving

In politiek opzicht behoren jongeren uit probleemwijken tot de meest rechteloze groepen in de bredere gemeenschap, zelfs in besluitvormingsprocessen die een rechtstreekse invloed op hun leven hebben. Aan dergelijke processen deelnemen is een belangrijk mechanisme voor het uitoefenen van burgerschap. Jongeren raadplegen over kwesties in verband met stadsplanning en het beheer van hun leefomgeving levert het bewijs van reële behoeften en bezorgdheden die via het beleid zouden moeten worden aangepakt. De volgende maatregelen dragen bij aan de

verbetering van de raadpleging en de participatie van jongeren uit probleemwijken bij de besluitvorming over hun leefomgeving en andere kwesties die hen en de bredere gemeenschap aangaan:

- inclusieve en transparante processen ontwikkelen waarmee jongeren en hun vertegenwoordigers kunnen deelnemen aan de planning van hun leefomgeving (op stedelijk, gemeenschaps- en wijkniveau), en waarin de behoeften van jongeren, de toegankelijkheid van essentiële openbare diensten en gemeenschapsvoorzieningen centraal staan en naar behoren worden erkend. Voorbeelden van goede praktijken zijn de oprichting, op lokaal en regionaal niveau, van bijvoorbeeld jongerenadviesinstanties zoals gemeentelijke jeugdraden, jeugdparlementen of -forums, zodat alle jongeren, ongeacht of zij deel uitmaken van organisaties of verenigingen, hun mening kunnen uiten en voorstellen kunnen doen over de formulering en uitvoering van een beleid dat hen aanbelangt, alsook de beginselen van gezamenlijk beheer die gelden in de jeugdsector van de Raad van Europa;
- gebruikmaken van locaties en media die populair zijn bij jongeren (sociale media, jongerenorganisaties en jeugdcentra, sportclubs, openbare ruimten die zij vaak bezoeken) om jongeren te informeren en te raadplegen over voor hen relevante planningsprocessen;
- jongerenorganisaties die actief zijn in probleemwijken, duurzame ondersteuning en middelen bieden om de hand uit te reiken naar de meest rechteloze jongeren, en hun deelname aan relevante debatten te vergemakkelijken.

D. Ervoor zorgen dat alle jongeren hun rol als actieve burgers zonder discriminatie ten volle kunnen vervullen

Discriminatie verergert verder de barrières voor actief burgerschap die veel jongeren in probleemwijken ervaren vanwege maatschappelijke vooroordelen, isolement enz. Maatregelen via jeugdwerk, die de cohesie en positieve relaties tussen mensen met verschillende achtergronden stimuleren, zijn doeltreffend geweest bij het voorkomen en ongedaan maken van discriminatie. De volgende maatregelen kunnen het actieve burgerschap van jongeren aanmoedigen:

- actief ondersteuning verlenen aan initiatieven van jongeren uit probleemwijken en hun organisaties, die gericht zijn op cohesie van de gemeenschap, wederzijds begrip tussen bewoners van de gemeenschap, de bestrijding van negatieve attitudes ten opzichte van mensen met een verschillende sociale en culturele achtergrond, de vermindering van stigma en vooroordelen, en de stimulering van toegang tot sociale rechten, mensenrechten, inclusie enz., door middel van een verscheidenheid van maatregelen waaronder de voorziening van financiering, projectontwikkeling en managementondersteuning, faciliteiten en/of capaciteitsopbouw;
- projecten steunen die inclusieve toegankelijkheid stimuleren, bijvoorbeeld door informatie en activiteiten aan te bieden aan leden van de gemeenschap in traditionele en alternatieve formaten;
- meer investeren in jeugdwerk (inclusief mobiel jeugdwerk), gemeenschapsvoorzieningen en jongerenorganisaties die jongeren betrekken bij activiteiten ter bevordering van het actieve burgerschap, de sociale cohesie en de interculturele dialoog, en andere activiteiten

die jongeren uit probleemwijken samenbrengen met hun bredere groep van leeftijdsgenoten, uit minderheids- en meerderheidsgemeenschappen;

- maatregelen nemen om de toegankelijkheid voor jongeren met een beperking te waarborgen tot alle gebouwen die toegankelijk zijn voor het publiek, in overeenstemming met de principes van Universal Design die aanvaard zijn als de norm voor toegankelijkheid in de gebouwde omgeving;

- de specifieke kwetsbaarheid van specifieke groepen jongeren erkennen met betrekking tot allerlei vormen van discriminatie en stigmatisering en, indien nodig, specifieke maatregelen nemen om dit probleem aan te pakken.

E. Niet-formeel leren, jeugdwerk, jongerenorganisaties en jeugdwerkers in probleemwijken erkennen en ondersteunen

Niet-formeel leren en jeugdwerk zijn steeds weer doeltreffend gebleken bij het helpen van jongeren om benaderingen en oplossingen te vinden om het nadeel dat ze ervaren te overwinnen, en actieve en constructieve bijdragers te worden aan de ontwikkeling van hun gemeenschappen en de samenleving als geheel. Toch hebben jeugdwerk en niet-formeel leren, alsook de aanbieders ervan, jongerenorganisaties en meer in het algemeen jeugdwerkers vaak te lijden onder povere sociale en politieke erkenning, en worden ze vaak beschouwd als beroepen met een lage status. De volgende maatregelen verhogen de waarde van jeugdwerk en niet-formeel leren, en dragen bij aan gemeenschapsontwikkeling in heel Europa:

- verantwoordelijke overheden aanmoedigen om jeugdwerk te erkennen en te waarderen als een belangrijke maatregel ter ondersteuning van de cohesie van de gemeenschap, door middel van een verscheidenheid van maatregelen, waaronder raadpleging van jeugdwerkprofessionals bij processen voor de ontwikkeling en uitvoering van strategieën en beleid met betrekking tot kansarme jongeren; financiering voorzien voor jeugdwerkers en jongerenorganisaties, in het bijzonder financieringsprocedures vereenvoudigen; een leven lang leren faciliteren bij jeugdwerkers; de uitwisseling van deskundigheid aanmoedigen tussen jeugdwerkers en andere professionals die met jongeren werken; de werkomstandigheden voor en de status van jeugdwerk verbeteren enz.;

- ondersteuning verlenen aan jeugdwerkprofessionals en jongerenorganisaties die niet-formeel leren aanbieden op het gebied van de stimulering van beste praktijken, door middel van een verscheidenheid van maatregelen, waaronder relevante wetgevende en beleidsmaatregelen;

- maatregelen nemen om ervoor te zorgen dat de omgeving jongerenorganisaties sterker maakt die actief zijn in jeugdwerk en niet-formeel leren in probleemwijken, onder meer door duurzame financiering te voorzien en andere vormen van structurele ondersteuning te verlenen.

F. Gendergelijkheid verbeteren van jongeren die in probleemwijken wonen

Jonge vrouwen die in probleemwijken wonen, zijn doorgaans kwetsbaarder voor risico's van sociale uitsluiting en hebben daarom extra steun nodig voor de uitoefening van hun sociale rechten. De volgende maatregelen dragen op doeltreffende wijze bij aan de stimulering van gendergelijkheid en aan de verbetering van de toegang tot sociale rechten van jongeren die in probleemwijken wonen:

- jonge ouders (in het bijzonder jonge moeders) uit probleemwijken aanmoedigen om door te gaan met of terug te keren naar onderwijs of opleiding, of werk te zoeken door middel van een verscheidenheid van maatregelen, waaronder passende uitkeringsstelsels en ondersteunende kinderopvangdiensten;
- specifieke ondersteunende maatregelen voorzien voor jonge vrouwen en mannen die in probleemwijken wonen, om kwesties die hen aangaan in de publieke sfeer aan de orde te stellen, via speciale platformen voor hun participatie in het politieke leven van jongerenorganisaties en in de samenleving;
- het leiderschap van jongeren in de gemeenschap ondersteunen door middel van een verscheidenheid van maatregelen, waaronder ondersteuning van genderspecifieke jongerenorganisaties, co-educatief jeugdwerk en initiatieven van genderbewuste jongens / jonge mannen.

G. Alle vormen van geweld in probleemwijken voorkomen

Probleemwijken worden vaak geplaagd door geweld, zowel binnen- als buitenshuis, waarbij jongeren zowel slachtoffer als dader zijn. De zeer uiteenlopende vormen van geweld die kunnen worden waargenomen, creëren een klimaat van angst en wakkeren vooroordelen tegenover en discriminatie van jongeren uit dergelijke wijken verder aan. De volgende benaderingen kunnen geweld helpen te voorkomen en stoppen:

- platformen oprichten voor dialoog tussen de verschillende verantwoordelijke overheden op lokaal, regionaal en nationaal niveau (waaronder politie-, jeugdrechtspraak- en reclasseringsdiensten, gezondheids- en sociale diensten en jeugdwerkers) en jongeren in probleemwijken en hun vertegenwoordigers (jongerenorganisaties, jeugdwerkaanbieders enz.) om oorzaken en strategieën te identificeren voor de doeltreffende bestrijding van alle vormen van geweld in de wijk;
- formele en niet-formele onderwijsprogramma's ontwikkelen en uitvoeren, die pestgedrag, seksuele intimidatie, gendergerelateerd geweld en alle andere vormen van geweld die courant zijn in probleemwijken, aanpakken;
- ondersteunende maatregelen ter beschikking stellen voor het herstelproces van jonge slachtoffers van geweld en informatie over deze maatregelen breed verspreiden in probleemwijken, met behulp van op jongeren afgestemde communicatiemiddelen;

- jonge slachtoffers aanmoedigen om gendergerelateerd geweld aan de politie te melden, en er daarbij voor zorgen dat ze toegang hebben tot diensten om hun veiligheid te waarborgen, waaronder de beschikbaarheid van plaatsen in een alternatieve woning voor hen en hun kinderen, relevante adviesverstrekking en financiële steun;

- genderbewuste opleiding op het gebied van mensenrechten voorzien voor politie, juridische professionals en vertegenwoordigers van andere verantwoordelijke overheden die betrokken zijn bij de aanpak van geweld in probleemwijken;

- politieagenten aanmoedigen om jongeren in probleemwijken te beschermen tegen geweld, onder meer aan de hand van duidelijke en doeltreffende sancties als dat niet gebeurt;

- het gemakkelijker maken om initiatieven te nemen ter ondersteuning van het herstelproces van plegers van geweld, de sociale re-integratie van jonge daders en de preventie van haatzaaiende uitingen en haatmisdaden.

* * *

Woordenlijst

Actief burgerschap: het vermogen om op doordachte en verantwoordelijke wijze deel te nemen aan het politieke, economische, maatschappelijke en culturele leven. Jongeren leren over actief burgerschap door kennis te maken met de concepten en waarden waarop burgerschap in een democratie gebaseerd is (meestal door middel van een vorm van formeel of niet-formeel onderwijs), door actieve en verantwoordelijke leden van hun gemeenschap te zijn (via de activiteiten van het maatschappelijk middenveld) en, zodra ze de relevante leeftijd hebben bereikt, door de rechten en plichten van burgers in een democratie uit te oefenen (stemmen, zich verkiesbaar stellen enz.). Het is tegelijkertijd een mensenrecht en een verantwoordelijkheid. Actief burgerschap vereist zowel kansen als competenties. Jongeren die hindernissen ervaren om toegang te krijgen tot sociale rechten, hebben ook meer kans om hindernissen te ervaren om actief burgerschap uit te oefenen en op verantwoordelijke wijze deel te nemen aan de samenleving.

Gezamenlijk beheer: het model van samenwerking tussen overheidsinstanties (regeringsvertegenwoordigers die verantwoordelijk zijn voor de jeugd) en het maatschappelijk middenveld (vertegenwoordigers van niet-gouvernementele jongerenorganisaties en -netwerken) dat sinds de jaren zestig wordt gehanteerd in de jeugdsector van de Raad van Europa. Partners in het systeem van gezamenlijk beheer beslissen samen op een gelijkwaardige basis over het beleid en de programma's van de jeugdsector van de Raad van Europa, en bepalen hoe deze zullen worden gefinancierd.

Achterstand (sociaal): een gebrekkige toegang tot de instrumenten die elke persoon nodig heeft voor zelfredzaamheid en duurzame zelfstandigheid. In de context van het project 'Enter!' wordt achterstand gezien als het proces waardoor sommige groepen jongeren of andere individuen systematisch de mogelijkheid en/of middelen wordt ontzegd (met opzet of door onachtzaamheid) om ten volle te genieten van de sociale rechten (zoals gedefinieerd in het Europees Sociaal Handvest), wat in feite een schending van hun mensenrechten is. De ervaring van achterstand kan het volgende inhouden: een gebrek aan onafhankelijkheid, stimulansen, verantwoordelijkheid, zelfrespect en respect van anderen, gezondheid,

onderwijs, voorlichting, werkgelegenheid, voldoende financiële ondersteuning, sociaal, cultureel en financieel kapitaal, responsieve ondersteuningssystemen en participatie.

Probleemwijken: gebieden of gemeenschappen waarin bewoners, waaronder jongeren, armoede, ontbering, geweld, uitsluiting, marginalisering, een gebrek aan kansen, slechte levensomstandigheden, een aangetaste omgeving en kwetsbaarheid ervaren in een grotere mate dan de meerderheid van de bevolking. In probleemwijken ontbreken belangrijke infrastructuur en diensten voor jongeren, wat negatieve gevolgen heeft voor hun levenskansen en toekomstige ontwikkeling. Dergelijke infrastructuur en diensten omvatten jeugdcentra, scholen en andere onderwijsvoorzieningen, sport- en cultuurfaciliteiten, openbare ontmoetingsplaatsen, gezondheidscentra, arbeids- en opleidingsbureaus, alsook lokale bedrijven en gemeenschapsinitiatieven.

Deze buurten worden vaak genegeerd of over het hoofd gezien wat betreft de financiering door nationale, regionale en lokale overheden en de privésector. Bovendien bevinden ze zich vaak ver van stadscentra zonder geschikte vervoerssystemen, wat leidt tot isolement en segregatie.^[2] In deze aanbeveling verwijst de term 'probleemwijken' hoofdzakelijk naar stedelijke gebieden, maar ook naar de plattelandsgebieden waar Roma^[3]-gemeenschappen gevestigd zijn en over het algemeen in slechte omstandigheden leven.

Kansarme jongeren: jongeren die in probleemwijken wonen (zoals hierboven wordt gedefinieerd) ervaren verschillende en meerdere vormen van (sociale) achterstand (zoals hierboven wordt gedefinieerd), waaronder een gebrek aan economisch, cultureel en sociaal kapitaal en/of middelen, een gebrek aan toegang tot of succes in het onderwijs, een gebrek aan opleiding of werk, een gebrek aan perspectieven voor de toekomst, een groter risico op dakloosheid, conflict met de wet, seksuele uitbuiting en/of geweld en drugmisbruik enz. Bovendien kunnen sommige jongeren uit bepaalde categorieën kansarme jongeren worden, waaronder jongeren die opgroeien in instellingen of zonder hun gezin, jongeren met een migrantenachtergrond of die tot een etnische minderheid behoren, Romajongeren, jongeren met een beperking, psychische problemen of een ziekte, en jongeren die in gesegregeerde of geïsoleerde gemeenschappen leven. Deze jongeren hebben veel meer kans sociale achterstand te ervaren dan andere jongeren. Kansarme jongeren behoren tot de meest gemarginaliseerde jongeren in de samenleving en hebben speciale ondersteunende maatregelen nodig om toegang te krijgen tot dezelfde kansen als hun leeftijdsgenoten.

Discriminatie: de term 'discriminatie' omvat alle vormen van discriminatie, ongeacht de redenen, die expliciet worden uiteengezet in artikel 14 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, of elke andere vorm die vastgesteld is in de jurisprudentie van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens.

Mobiel jeugdwerk: een flexibele en 'outreachinge' vorm van jeugdwerk dat op de jongeren afstapt met wie het probeert te communiceren, in plaats van hen samen te brengen op een centraal punt zoals een jeugdcentrum of kantoor. Mobiel jeugdwerk neemt verschillende vormen aan en omvat straatwerk, individuele hulp of begeleiding, groepswerk en gemeenschapswerk, en vindt zowel buiten als binnen plaats, in privé- en openbare ruimten.

Niet-formeel leren: 'niet-formeel leren' betekent elk gepland onderwijsprogramma dat bedoeld is om een reeks vaardigheden en competenties te verbeteren, buiten de formele onderwijsomgeving.^[4]

Informeel leren: 'informeel leren' betekent het levenslange proces waarbij elk individu attitudes, waarden, vaardigheden en kennis verwerft uit de educatieve invloeden en middelen in zijn of haar eigen omgeving, en uit de dagelijkse ervaring (gezin, leeftijdsgenoten, burens, ontmoetingen, bibliotheek, massamedia, werk, spelen enz.).

Sociale rechten: de rechten uit het Europees Sociaal Handvest en in het herziene Europees Sociaal Handvest.

Jeugdbeleid: een strategie die door overheidsinstanties wordt uitgevoerd om jongeren kansen en ervaringen te bieden die hun succesvolle integratie in de samenleving ondersteunen, en hen in staat stellen actieve en verantwoordelijke leden van hun gemeenschappen te zijn, alsook aanjagers van veranderingen. Het omvat vier dimensies die naar alle aspecten van het leven van jongeren verwijzen: *a.* in goede conditie zijn (lichamelijk en geestelijk); *b.* leren (informeel, niet-formeel en formeel); *c.* participatie, en *d.* inclusie. Jeugdbeleid kan verschillende interventiemiddelen combineren (wetgeving, specifieke programma's enz.) en integreert een educatief perspectief op lange termijn. Het jeugdbeleid is gericht op alle jongeren, maar moet bijzondere aandacht besteden aan degenen die sociaal, economisch of cultureel kwetsbaar zijn.

Jeugdwerkers: mensen die betrokken zijn bij werk of activiteiten met en voor jongeren, hetzij op vrijwillige basis of professioneel en in verschillende contexten, waaronder jongerenorganisaties, jeugddiensten, jeugdcentra, opleidingsinstellingen voor jongeren / sociaal werk of enige andere structuur die actief is op het gebied van niet-formeel leren met jongeren.

---

[1] In het dagelijks discours wordt de term 'jongeren' vaak gebruikt om mensen ouder dan 12 of 13 jaar te beschrijven. Voor statistische doeleinden definieert de VN personen tussen de leeftijd van 15 en 24 jaar als jongeren, onverminderd nationale definities.

[2] Geïnspireerd op de definitie van kwetsbare regio's van Mary Daly, *Access to social rights in Europe*, publicatie van de Raad van Europa, Straatsburg, oktober 2002.

[3] De term 'Roma' die in de Raad van Europa wordt gebruikt, verwijst naar Roma, Sinti, Kale en aanverwante groepen in Europa, inclusief Travellers en de oosterse groepen (Dom en Lom), en omvat de grote verscheidenheid van de betrokken groepen, waaronder personen die zichzelf identificeren als zigeuner.

[4] Zie Aanbeveling [CM/Rec\(2010\)7](#) van het Comité van Ministers aan de lidstaten over het Handvest van de Raad van Europa inzake onderwijs op het gebied van democratisch burgerschap en mensenrechten.